

**УПРАВЛІНСЬКА АКМЕОЛОГІЯ КЕРІВНИКА
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

3. Zyazyun, I.A. (2017). Formuvalne otsinyuvannya yak instrument rozvytku klyuchovykh kompetentnostey uchniv [Formative assessment as a tool for developing key student competencies]. *Pedagogical education: theory and practice*. Vol. 25. pp. 72–76. [in Ukrainian].

4. Komiyenko, L.V. (2015). Rol formuvalnogo otsinyuvannya u pidvyshchenni yakosti navchannya [The role of formative assessment in improving the quality of education]. *Scientific notes of the University "Ostroh Academy". "Pedagogy" series*. Vol. 49. pp. 98–104. [in Ukrainian].

5. Lytovchenko, I.V. (2018). Formuvalne otsinyuvannya: zasady ta praktyka v ukrayinskiy osviti [Formative assessment: principles and practice in Ukrainian education]. Kyiv, 150 p. [in Ukrainian].

6. Lyashenko, O.Yu. (2019). Formuvalne otsinyuvannya yak zasib stymulyuvannya navchalnoho prohresu uchniv [For-

mative assessment as a means of stimulating the educational progress of students]. *Higher education of Ukraine*. Vol. 2. pp. 54–59. [in Ukrainian].

7. Bron, J. (2008). Formative assessment: A systematic review of its theoretical underpinnings and effectiveness. *Research Papers in Education*. Vol. 23 (4). pp. 411–433. [in English].

8. Harlen, W. & James, M. (1997). Assessment and learning: Differences and relationships between formative and summative assessment. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*. Vol. 4 (3). pp. 365–379. [in English].

9. Wiliam, D. (2011). Embedded formative assessment. *Solution Tree Press*. [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.05.2023

УДК 3.077.1:373.2.091.113(045)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282828>

*Олена Добош, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівського державного університету*

*Олена Пинзенник, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівського державного університету*

**УПРАВЛІНСЬКА АКМЕОЛОГІЯ КЕРІВНИКА
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті розглянуто та уточнено питання теоретичних засад управлінських компетентностей керівника закладу дошкільної освіти з точки зору акмеології. Подано результати дослідження сутнісних характеристик професійної компетентності управління у сфері дошкільної освіти, уточнено їх зміст на основі акмеологічного підходу відповідно до сучасних досліджень проблем професійної компетентності, навчання упродовж життя, відповідно до стандарту освіти. Визначено компоненти, що характеризують високий рівень акме-позиції та поняття акмеологічної дії.

Ключові слова: “управлінська компетентність”; “акмеологічна компетентність”; “акме-складова управлінської діяльності”; “компоненти акме-позиції”.

Лім. 13.

*Olena Dobosh, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Pedagogy for Preschool,
Primary Education and Educational Management Department,
Mukachevo State University*

*Olena Pynzenyk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Pedagogy for Preschool,
Primary Education and Educational Management Department,
Mukachevo State University*

**ADMINISTRATIVE ACMEOLOGY OF THE HEAD
OF A PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION: THEORETICAL ASPECT**

The article has considered and clarified the issues of theoretical foundations of managerial competencies of the head of preschool educational institution from the point of view of acmeology. We have presented the results of the research on the essential characteristics of the professional competence of a manager in the field of preschool education, clarified their content on the basis of the acmeological approach in accordance with modern research on the problems of professional competence, lifelong learning, and in accordance with the standard of education. Also, the components that characterize the high level of acme-position and the concept of acmeological action have been identified.

It has been determined that the head of a preschool educational institution is a person who not only has the ability to organize, design and model the process of providing educational services, but is, first of all, a person who should be able to plan his or her own life, taking into account the peculiarities and specifics of each period. The ability to acquire new knowledge, using it in a constantly changing environment, with the main focus on adapting to the needs of the subjects and objects of the educational process, has become important. The manager of educational activities has to be active, make timely decisions based on new information, which in turn requires continuous improvement throughout life based on the acmeological approach.

In accordance with the purpose of the article, which involves analyzing and clarifying the scientific and theoretical foundations of managerial acmeology of the head of a preschool education institution, examples of defining the professional competence of the head and its components have been provided, the essence of the acmeological approach in the personal and professional development of a teacher, head of an educational institution, which provides motivation for excellence, and contributes to the search for effective ways, methods and techniques for achieving success in all spheres of life based on life potential, has been determined.

During the research, we have studied the factors of formation and improvement of managerial competencies of the head of preschool educational institution: the position of the manager, which affects the specifics of pedagogical activity, the acmeological position, which clearly directs the teacher's personality to identify the level of their own achievements in professional activity using diagnostic tools, the constant desire to achieve success in educational activities, which leads to a constant focus on self-development, self-realization in personal and professional life, and spiritual aspects.

Keywords: "managerial competence"; "acmeological competence"; "acme component of managerial activity"; "components of acme position".

Постановка проблеми. Сучасне суспільство, що перебуває у постійному процесі реформування, глобалізаційних змін, оновлення інформаційних джерел, технологій, застосування інтелектуальних трансформацій, виникнення нових видів професійної діяльності вимагає переосмислення людиною власного місця у цілісній системі буття. Розуміння власної унікальності, формування здатності пристосовуватися до змін, активно реагувати на них, удосконалюючи прагнення до професійного становлення – ось ті фактори, що сприятимуть повноцінній участі особистості у житті суспільства. Особливу роль у цьому процесі займає освіта, а система управління, що коригує, планує, контролює, забезпечує її якість, вимагає особливої уваги та удосконалення.

Керівник закладу дошкільної освіти – це особа, яка не тільки володіє здатністю організувати, конструювати та моделювати процес надання освітніх послуг, це передовсім людина, яка має вміння планувати власне життя, враховуючи особливості та специфіку кожного його періоду. Важливого значення набуває здатність набувати нових знань, використовуючи їх в умовах, що постійно змінюються, причому основна увага акцентується на пристосування до потреб суб'єктів та об'єктів освітнього процесу. Управлінець освітньою діяльністю активно діє, своєчасно приймає рішення на основі нової інформації, що, зі свого боку, вимагає постійного удосконалення упродовж життя.

У сучасному науково-освітньому просторі необхідність застосування акмеологічного підходу у підготовці, становленні, формуванні менеджера освіти зумовлена потребою суспільства у професіоналах, які володіють високим рівнем компетентностей, що передбачають здатність до організації освітнього середовища, управління закладом освіти, професійного розвитку, партнерської взаємодії, використання інструментарію стратегічного розвитку освіти.

Саме тому вимагає детальної розробки та удосконалення питання "акме-складової управлінської діяльності", у чому вбачається безпосередній вихід технологій управління на акмеологічні засади. Відтак, професіоналізм і успішність керівника прямо пов'язані з проблемою досягнення життєвого та професійного успіху всіма членами освітньої організації, що є невід'ємним чинником якості освіти загалом [8, 19]. Управлінську акмеологію керівника сучасного закладу дошкільної освіти відносять до категорії професійних, тому виникає необхідність визначення теоретичного аспекту її сутності та змісту.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Проблема організації та керівництва закладами освіти розглядається у сучасних дослідженнях Ю. Бех, Є. Брезняка, В. Бондаря, О. Галуся, Л. Орбан-Лембрик, В. Пікельної, С. Сисоєвої, Л. Хоружої та ін.

Мету, зміст та завдання професійної підготовки фахівців управлінської діяльності розглядали О. Винославська, Ю. Ємельянов, Л. Карамушка, Н. Коломінський, С. Максименко та ін. Основну увагу проведених наукових досліджень акцентовано на специфіці формування готовності менеджерів освіти до управлінського спілкування.

Теоретико-методологічне дослідження акмеологічних аспектів особистісних якостей керівника у сфері освіти висвітлені у наукових працях Ю. Палехи, В. Стадник, І. Химича (властивості та якості корпоративної культури), Н. Алюшиної, І. Іванової, П. Цегольник (компетентності керівника організації).

Сучасними дослідниками детально розглядається й проблема удосконалення якості управлінських компетенцій (Л. Лук'янова, Г. Сухобська, Т. Шадріна та ін.).

Характеристика професійно-особистісних якостей керівника закладу дошкільної освіти розглядалася у дослідженнях Ю. Манилюк, Т. Махіні, Р. Шаповал. Специфіку сфер управлінської діяльності та

роботи з кадрами досліджено О. Брюховецькою, Л. Пісоцькою, К. Крутій та ін. Питання підготовки майбутніх керівників закладів дошкільної освіти відображено в дослідженнях О. Добош, В. Кобаля, О. Сухомлинської та ін.

Ефективність освітньо-управлінської діяльності керівника закладу освіти, підвищення професіоналізму і професійної майстерності менеджера освіти, їх самореалізація у різних видах діяльності може відбуватися тільки через призму акмеологічного підходу, про що свідчать дослідження Є. Голобородько, О. Гречаник, Г. Коваленко, В. Огнев'юка, Л. Рибалко та ін.

Мета статті – проаналізувати та уточнити науково-теоретичні засади управлінської акмеології керівника закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. За період перебудови і реформування освіти в Україні роки зросло число наукових розробок, пов'язаних із вивченням професійної діяльності керівника закладу освіти, його фахових компетентностей, особливостей поняття професіоналізму. Сутність названих понять – основа професійної педагогічної акмеології, метою якої є вивчення професійного становлення педагога, досягнення ним вершин фахової діяльності, ефективне використання шляхів та способів її удосконалення.

Особливо місце у житті людини займає освіта. І. Зязюн визначає три основні тенденції змін у сфері сучасної освіти: світову тенденцію зміни основної парадигми освіти (криза класичної моделі системи освіти; розроблення нових фундаментальних ідей у філософії і соціології освіти, в гуманітарній науці; створення експериментальних і альтернативних навчальних закладів); світову тенденцію інтеграції і гуманізації освіти (становлення освіти, всіх її видів і закладів у напрямі інтеграції у світову культуру – демократизація освіти; створення системи безперервної освіти; вільний вибір програм навчання; освіта на основі незалежності навчальних закладів спільно з викладачами і студентами); тенденцію до повернення традицій вітчизняної освіти і культури, в яких спостерігається сильна “методологія і методика”, добре організована гуманітарна освіта на єдності національної і світової культур [5, 4].

Особливий акцент вчений робить на значенні освіти людини упродовж життя, зазначаючи, що “динамізм сучасної цивілізації”, посилення ролі особистості в суспільстві і виробництві, зростання її потреб, гуманізація і демократизація суспільних відносин, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки і технологій – ці та інші тенденції зумовлюють необхідність зміни формули “освіта на все життя” формулою “освіта впродовж усього життя” [4, 15].

Освіта майбутнього управлінця має на меті удосконалення набутих компетентностей, оновлення їх змісту відповідно до досягнень науки, наявність

навичок освітньої пізнавальної діяльності. Саме тому у міжнародних документах приділяється значна увага цій проблемі. У доповіді ЮНЕСКО наголошується, що неперервна освіта має вийти за рамки, притаманні розвиненим країнам, а саме: підвищення кваліфікації, перепідготовка або просування дорослих по службі. Натомість вона має відкрити можливості для всіх, зокрема – надання другого або третього шансу в житті, задоволення прагнення до знань і краси або вдосконалення і розширення підготовки, безпосередньо пов'язаної з вимогами професійної діяльності, включаючи практичну підготовку [1, 58].

У процесі професійної діяльності людина обирає певний її вид, який потребує засвоєння досвіду – практичного та соціального. Саме освіта має бути головним фактором, що впливає на формування професійних компетентностей. Акмеологічний підхід у цьому контексті надає можливість максимально враховувати закономірності розвитку та саморозвитку особистості, що забезпечує умови для самореалізації її творчого потенціалу, набуття конкурентоспроможності у сфері професійної діяльності. Для успішного кар'єрного і професійного зростання дорослі люди повинні безперервно розвивати свої уміння і навички, удосконалювати знання, здобувати нові компетентності та отримувати нові кваліфікації як у формальному навчанні, так і у неформальному [13, 59].

Саме прагнення до системної неперервної освіти визначає сучасного управлінця закладом освіти. Сучасний керівник закладу дошкільної освіти – це керівник, який володіє високою культурою управлінської діяльності. Більшість спеціалістів визначають управління як вид діяльності та спосіб переведення педагогічної системи в нову якість і стан шляхом впливу на об'єкти та суб'єкти.

Професійну компетентність керівника закладу дошкільної визначає сукупність компонентів, а саме:

- професійні знання й уміння здійснювати управлінську діяльність через систему управлінських функцій, знань і вмінь;

- знання посадових обов'язків і загальних вимог до посади;

- професійно значущі якості [7].

Досягнення найвищих результатів – професійного акме в освітніх системах вивчали А. Деркач, А. Маркова, Є. Селезньова та ін.; у педагогічній акмеології – В. Вакуленко, І. Зязюн, Н. Кузьміна, В. Максимова та ін.; у соціоакмеологічній орієнтації вищої освіти – Т. Молодиченко, О. Понукалін та ін.).

Акмеологічний підхід в особистісному та професійному становленні педагога, керівника закладу освіти передбачає мотивацію до вершинності, що сприяє пошуку ефективних шляхів, способів та прийомів досягнення успіху в усіх сферах життя на основі життєвого потенціалу, визначення чинників

професійної майстерності. Мотивація до саморозвитку та самовдосконалення є умовою для успішної самоосвіти, самоконтролю тощо.

Управлінська акмеологія як галузь наукового знання передбачає вивчення і застосування досягнень вищих рівнів професіоналізму спеціалістів сфери управління. Традиційно управлінська діяльність представлена двома складовими: педагогічною та управлінською, які спрямовуються на забезпечення умов функціонування закладу, організацію співпраці між усіма членами трудового колективу, формування та розвиток суб'єктів навчально-виховного процесу [10, 3].

Діяльність керівника закладу дошкільної освіти є різноманітною за призначенням і застосуванням. Окрім загальних компетентностей, – громадянської, соціальної, культурної, цифрової, підприємницької та етичної, передбачених професійним стандартом “Керівник (директор) закладу дошкільної освіти”, управлінець має володіти цілою системою професійних. Зокрема, трудові функції організації здорового, безпечного, розвивального інклюзивного середовища передбачають володіння здоров'язбережувальною та проєктувальною, компетентностями. Вміння управляти закладом можливе тільки за умов наявності здатності операційного управління закладом дошкільної освіти, складовими якого є фінансово-господарська діяльність, організаційно-методична та комунікативна, що забезпечує здатність до ефективної комунікації з учасниками освітнього процесу.

Не менш значущими є здатність до навчання упродовж життя, інформаційно-комунікаційна компетентності, які є підґрунтям для забезпечення безперервного особистісного та професійного розвитку. Власне це і є основою вершинності зростання особистості керівника закладу дошкільної освіти у лідерській та партнерській взаємодії, що виявляються у здатності до самопрезентації, адаптивності та стресостійкості, ефективного врегулювання конфліктів, емоційно-етичної компетентності.

Наскрізною лінією через здобуття й удосконалення названих компетентностей проходить функція стратегічного розвитку закладу дошкільної освіти, яка формується упродовж життя, тому що заснована на досвіді використання інструментів стратегічного планування, розробки стратегії закладу дошкільної освіти з урахуванням потреб учасників освітнього процесу, вмінь стратегічної комунікації та здатності організації освітнього процесу на основі нормативно-правової бази, забезпечення дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу [12].

З точки зору акмеології становлення цих компетентностей проходить через етапи становлення, формування та удосконалення, адже управлінська діяльність за своїм змістом є одним із трудомістких

видів професійної діяльності. Від керівника вона вимагає наявності різноманітних складних здібностей, високого рівня спеціальних якостей і вмінь, які інтегровані у складні системні утворення. Сучасному менеджеру у сфері освіти для управління людьми не достатньо бути лише професіоналом; йому потрібно мати комплексні наукові знання про психологічні особливості розвитку особистості, психологічні функції управління, пов'язані з мотивацією персоналу, професійним розвитком педагогів [7].

Не менш важливим є твердження, що сучасний фахівець дошкільної освіти – це професіонал, який орієнтується у наукових досягненнях, в інноваціях психолого-педагогічної науки, володіє різними технологіями навчання, виховання і розвитку дітей, здатний до саморозвитку, самовдосконалення, самоделювання та самопроєктування в різних сферах життєдіяльності, у тому числі – у професійній [2]. Саме на специфіку освітньої діяльності закладу дошкільної освіти, що забезпечується керівником, впливають фактори, означені педагогічною акмеологією: якість взаємовідносин між суб'єктами освітньої діяльності, упровадження варіативних освітніх програм, активне застосування інтеграційної взаємодії, регіональні особливості, спрямовані на збереження культурних цінностей країни, регіону, спільнот, які співіснують у ньому.

Становлення управлінських компетентностей керівника закладу дошкільної освіти не зводиться лише до набуття системи знань і навичок, а й природно має включати формування властивостей і якостей, необхідних для майбутньої педагогічної діяльності, що мають професійне значення. У сучасному баченні цей процес становить комплекс виховних впливів, спрямованих на цілісну характеристику фахівця (позитивне ставлення до професії, знання теоретичних концепцій і практичних навичок щодо їх використання, сформованість світоглядних поглядів і переконань, володіння ключовими компетентностями тощо) [11].

У ході дослідження було вивчено фактори становлення та удосконалення управлінських компетентностей керівника закладу дошкільної освіти. Серед багатьох, пропонованих сучасними дослідниками проблем акмеологічного розвитку педагога, нами було виокремлено, позицію управліня, яка впливає на специфіку педагогічної діяльності. Акмеологічна позиція чітко спрямовує особистість педагога на виявлення рівня власних досягнень у професійній діяльності з використанням діагностичного інструментарію, постійне прагнення до досягнення успіхів в освітній діяльності, що, зі свого боку, зумовлює постійну орієнтацію на саморозвиток, самореалізацію, саморефлексію в особистісному, професійному, духовному аспектах.

Як засвідчують дослідження, компонентами, що характеризують високий рівень акме-позиції, можуть

виступати такі: ініціатива, схильність до експериментування, здатність до інтеграції управлінських умінь, мобільність, контактність, корпоративність [8, 19]. Поняття акмеологічної дії передбачає усвідомлення сутності організаційно-проектувальних дій учасникам освітнього процесу під час його планування та організації, сприяння розвитку його суб'єктів і об'єктів на основі дослідження їх як особистостей, що розвиваються. Стратегія акмеологічної дії керівника закладу дошкільної освіти повинна плануватися на основі успішного проектування та передбачення якісного кінцевого результату. Адже "... ефективні лідери поєднують свої навички та вміння з високою компетентністю й тим самим виводять свої організації на нові рівні досконалості та впливу" [6, 78].

Висновки. У процесі дослідження сутності, завдань та змісту управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти було виявлено суттєве доведення значущості акмеологічного її спрямування. Зумовлені реформуванням освітньої системи, зміни та інновації в освіті вимагають чіткого механізму управління процесом надання освітніх послуг, що повною мірою залежить від керівника, його умовитованої на постійний розвиток та удосконалення управлінської діяльності. Пошук шляхів та засобів акмеологічного зростання керівника закладу дошкільної освіти стане темою наступних пошуків та досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Делор Ж. Освіта – прихований скарб. Основні положення Доповіді Міжнародної комісії з освіти для XXI століття. Видавництво ЮНЕСКО, 1996. С. 56–61.
2. Добош О.М. Акмеологічні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Проблеми освіти*: науковий збірник. Житомир – Київ: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2015. Вип. 84. С. 126–131.
3. Добош О.М. Зміст професійної підготовки магістрів спеціальності “Дошкільна освіта” до управлінської діяльності. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія “Педагогіка та психологія”*: збірник наукових праць / гол. ред. Г.В. Товканець. Мукачево: МДУ, 2017. Вип. 2 (6). С. 128–131.
4. Зязюн І.А. Неперервна освіта як основа соціального поступу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*: зб. наук. праць: у 2-х ч. / за ред. І.А. Зязюна. Київ, 2001. Ч. 1. С. 15–23.
5. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи*: монографія / за ред. І.А. Зязюна. Київ, 2000. С. 11–57.
6. Максвелл Дж. 21 обов'язкова якість лідера / пер. з англ. Е.Г. Гендель. 2-ге вид. Мінск, 2008. С. 78–79.
7. Мармаза О.І. Якість управління: сутність, ознаки, засоби формування. *Управління школою*. 2010. № 19. С. 42–47.
8. Назаренко Л.М. Акмеологічні засади управлінської діяльності керівника навчального закладу. *Пост Методика*. 2013. № 5. С. 19. URL: [http://pano.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM5_\(114\)_2013.pdf](http://pano.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM5_(114)_2013.pdf)

REFERENCES

1. Delor, J. (1996). *Osvita – prykhovanyy skarb* [Education is a hidden treasure]. Main provisions of the Report of the International Commission on Education for the 21st century. UNESCO Publishing House, pp. 56–61. [in Ukrainian].
2. Dobosh, O.M. (2015). *Akmeolohichni zasady formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv doshkilnoyi osvity* [Acmeological aspects of the formation of professional competence of future specialists in preschool education]. *Problems of education: scientific collection*. Zhytomyr – Kyiv, Vol. 84, pp. 126–131. [in Ukrainian].
3. Dobosh, O.M. (2017). *Zmist profesiynoyi pidhotovky mahistriv spetsialnosti “Doshkilna osvita” do upravlinskoyi diyalnosti* [Content of professional training of masters in the specialty “Preschool education” for managerial activities]. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University*. Mukachevo. Vol. 2 (6), pp. 128–131. [in Ukrainian].
4. Zyzayun, I.A. (2001). *Neperervna osvita yak osnova sotsialnoho postupu* [Continuous education as the basis of social progress]. *Continuing professional education: theory and practice*. Kyiv, pp. 15–23. [in Ukrainian].
5. Zyzayun, I.A. (2000). *Intelektualno-tvorchyy rozvytok osobystosti v umovakh neperervnoyi osvity* [Intellectual and creative development of personality in the conditions of continuous education]. *Continuing professional education: problems, searches, prospects*. Kyiv, pp. 11–57. [in Ukrainian].
6. Maxwell, J. (2008). *21 obovyazkova yakist lidera* [21 mandatory qualities of a leader]. (2nd ed.). Minsk, pp. 78–79. [in Ukrainian].
7. Marmaza, O.I. (2010). *Yakist upravlinnya: sutnist, oznaky, zasoby formuvannya* [Management quality: essence, signs, means of formation]. *School management*. Vol. 19, pp. 42–47. [in Ukrainian].
8. Nazarenko, L.M. (2013). *Akmeolohichni zasady upravlinskoyi diyalnosti kerivnyka navchalnoho zakladu* [Acmeological principles of management activity of the head of an educational institution]. *Post Methodology*. Vol. 5, P. 19. Available at: [http://pano.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM5_\(114\)_2013.pdf](http://pano.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM5_(114)_2013.pdf) [in Ukrainian].
9. Ogienko, O. (2013). *Akmeolohichnyy pidkhid u konteksti osvity doroslykh* [Acmeological approach in the context of

adult education]. *Philosophical, psychological, axiological contexts of pedagogical mastery*. Vol. 2, pp. 19–24. Available at: <https://lib.iitta.gov.ua/6043/1/%pdf> [in Ukrainian].

10. Pavlyutenko, E.M. (2003). Profesijna kompetentnist dyrektora shkoly [Professional competence of the school director]. *School management*. Vol. 7, pp. 2–4. [in Ukrainian].

11. Pynzenyk, O.M. (2015). Udoskonalennya pidgotovky vchytelya na zasadakh akmeolohiyi [Improvement of teacher training on the basis of acmeology]. *Problems of education*. Zhytomyr – Kyiv. Vol. 84, pp. 274–278. [in Ukrainian].

12. Profesijnyy standart “Kerivnyk (dyrektor) zakladu doshkilnoyi osvity” [Professional standard “Head (director) of

a preschool education institution”]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoyi-osviti> [in Ukrainian].

13. Tovkanets, O. (2021). Upravlinski kompetentsiyi u profesijnyy diyalnosti menedzheriv z osvity doroslykh v yevropeyskomu osvitnomu prostori [Management competencies in the professional activity of adult education managers in the European educational space]. *Youth and the market*. Drohobych, Vol. 11–12 (197–198), pp. 56–61. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.05.2023

УДК 378.046.4

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.280630>

Олена Хаустова, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри філософії та суспільно-гуманітарних дисциплін
Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

STEAM-ОСВІТА ДЛЯ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ

У статті розглянуто можливості STEAM-освіти для активізації професійно-творчого розвитку вчителя у системі післядипломної освіти. Розглянуто вплив поєднання науки, технології, інженерії, мистецтва та математики в процесі післядипломної педагогічної освіти на розвиток особистості вчителя, емоційної, інтелектуальної, вольової сфери, спрямованості та творчої орієнтації. Автор робить акцент на вирішення педагогічних проблем, фасилітацію, створення власних практик навчання, організацію рефлексії, налагодження зворотного зв'язку в практиці післядипломної освіти.

Ключові слова: STEAM-освіта; професійно-творчий розвиток вчителя; післядипломна педагогічна освіта; освіта дорослих; інтеграція.

Літ. 6.

Olena Khaustova, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Philosophy and Social and Humanitarian Disciplines Department,
Zaporizhzhia Regional Institute of Continuing Pedagogical Education

STEAM EDUCATION FOR TEACHER'S PROFESSIONAL AND CREATIVE DEVELOPMENT

The article examines the relevance and possibilities of STEAM education for the activation of the professional and creative development of teachers in the post-graduate education system. STEAM-education provides such an approach to learning, which combines science, technology, engineering, art and mathematics, allows having a comprehensive influence on the development of the individual, his emotional, intellectual, volitional sphere, orientation and creative orientation. Among the opportunities that open up in postgraduate education in the process of professional and creative development of a teacher, it should be noted the use of an interdisciplinary approach and integration, learning through problem solving, facilitating the creation of one's own non-standard learning practices, organizing deep reflection, establishing feedback, which is the basis of STEAM – education. The preparation of teachers for the implementation of the STEAM approach in the educational process is focused on the development of the ability to search for the necessary information materials; find and use digital tools; use modern information technologies, interdisciplinary research; apply innovative means to support research; develop interdisciplinary projects; use technologies of the case stage, project method.

For the purpose of professional and creative development in post-graduate education, there are opportunities to organize special trainings, webinars, seminars that allow teachers to be trained for the implementation of STEAM education, combine interdisciplinary, artistic practices, research and project activities, mastery of innovative technologies, Lego and other construction, facilitation of cooperation and self-realization. The decisive factor for the teacher is the study of the advantages of STEAM-education based on the own experience of the graduate student. The focus on the training of a teacher-researcher, an experimenter who uses interdisciplinary connections becomes dominant; the organization of the educational process as a pedagogical interaction aimed at the development of the teacher's personality, preparation for solving creative professional tasks.

Keywords: STEAM-education; professional and creative development of the teacher; postgraduate pedagogical education; adult education; integration.

Постановка проблеми. Ознакою сучасності є швидкоплинні зміни у суспільстві, науці й техніці, інноваційна спря-

мованість прогресу в усіх сферах життя, в освіті зокрема. Неймовірні темпи цивілізаційного розвитку, зростання інформаційного поля суспільства зумов-